

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ**

ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԿԱՐԱՊԵՏԻ

**«ՏԵԽՆՈԼՈԳԻԱ» ԴԱՍԸՆԹԱՑԸ ՈՐՊԵՍ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐԻ
ԳԵՂԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑ**

**ԺԳ.00.01-«Մանկավարժության տեսություն և պատմություն»
մասնագիտությամբ մանկավարժական գիտությունների թեկնածուի
գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության**

ՍԵՂՄԱԳԻՐ

ԵՐԵՎԱՆ - 2015

Ատենախոսության թեման հաստատվել է Գյումրու Մ. Նալբանդյանի անվան պետական մանկավարժական ինստիտուտում:

Գիտական ղեկավար՝

մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր՝
Լ.Ս.Ներսիսյան

Պաշտոնական ընդդիմախոսներ՝

մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր՝
Ս. Ս. Սողոյան

մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ՝
Թ.Ս. Հարությունյան

Առաջատար կազմակերպություն՝

Երևանի Վ. Բրյուսովի անվան
պետական լեզվահասարակագիտական
համալսարան

Ատենախոսության պաշտպանությունը կայանալու է 2015թ. նոյեմբերի 20-ին ժամը 14⁰⁰ - ին Երևանի պետական համալսարանում գործող ՀՀ ԲՈՀ-ի մանկավարժության 065 մասնագիտական խորհրդում:

Հասցե՝ 0025, ք. Երևան, Աբովյան 52ա, ԵՊՀ-ի հայ բանասիրության ֆակուլտետի մասնաշենք, թիվ 203 լսարան:

Ատենախոսությանը կարելի է ծանոթանալ Երևանի պետական համալսարանի գրադարանում:

Սեղմագիրն առաքված է 2015թ. հոկտեմբերի 20-ին:

**Մանկավարժության 065 մասնագիտական
խորհրդի գիտական քարտուղար՝
մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ**

Ա. Փ. Ղազարյան

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

Հետազոտության արդիականությունը: Գեղագիտական դաստիարակությունը գեղագիտական վերաբերմունքի ձևավորմանը նպատակաուղղված գործընթաց է: Իրականության նկատմամբ գեղագիտական վերաբերմունքը գործունեության հատուկ ձև է, որը մշակվում է սուբյեկտի կողմից օբյեկտի (անհատ, անձ, խումբ, հանրային և հասարակության) նկատմամբ գեղագիտական արժեքային համակարգի ձևավորման նպատակով: Դաստիարակության գործընթացում տեղի է ունենում անհատի հաղորդակցում արժեքներին, որոնց հենքի վրա էլ ձևավորվում և զարգանում են մարդու՝ գեղագիտական ընկալման և ապրումակցման ընդունակությունը, նրա գեղագիտական ճաշակը և պատկերացումը կատարելակերպի մասին:

Գեղագիտական դաստիարակության կարևորագույն գործոնն է գեղարվեստական կրթությունը, որն առաջնային է որպես արվեստի դաստիարակչական ներգործության միջոց, որը ձևավորում է հատուկ ընդունակություններ արվեստի առանձին ձևերի մեջ՝ կերպարվեստ, երաժշտություն, գեղարվեստական աշխատանք (տեխնոլոգիա), գեղազարդային կիրառական արվեստ և այլն:

Այսօր աշխարհում տեղի են ունենում արագընթաց փոփոխություններ կյանքի գրեթե բոլոր ոլորտներում՝ տնտեսական, սոցիալական, հոգևոր և այլն, որոնք հիմնականում պայմանավորված են տարբեր գիտությունների զարգացմամբ, տեղեկատվական նոր տեխնոլոգիաների, համացանցի գոյության փաստով, ինչպես նաև այլ զարգացումներով: Այս գործընթացներն, անշուշտ, ազդում են անձի գեղագիտական ընդհանուր զարգացման, նրա գեղագիտական վերաբերմունքի, գեղագիտական ճաշակի, գեղագիտական զգացմունքների ձևավորման վրա: Հասարակությունը ներկայացնում է պահանջներ ոչ միայն յուրացնելու հոգևոր, գեղագիտական և այլ արժեքներ, այլև նոր արժեքներ ստեղծելու: Այս ամենը նկատի ունենալով՝ ժամանակակից դպրոցում գեղագիտական դաստիարակության կազմակերպման ընթացքում անհրաժեշտ է հաշվի առնել հասարակության մեջ գոյություն ունեցող բոլոր հնարավորությունները, միջոցներն ու ձևերը, որոնց կիրառություններն այդ գործընթացում կլինեն խիստ նպաստավոր:

Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության հիմնախնդիրը վաղուց գրավել է հայ և այլազգի մանկավարժների ուշադրությունը (Ներսիսյան Լ.Ս., Եղիազարյան Ա.Կ., Կոմարովա Տ.Ե., Նովորյույվ Ա.Ե., Շորոխով Ե.Վ. և ուրիշներ):

Նրանց աշխատանքներում դիտարկվում են դպրոցականի գործունեության ներքին օրինաչափությունները գեղարվեստի տարբեր ոլորտներում:

Գեղարվեստական աշխատանքի գործունեության շրջանակներում դպրոցականի գեղագիտական դաստիարակության կապը նրանց

անհատականության ճևալորման գործընթացի հետ հետազոտության ուրույն ոլորտ է, որն արժանացել է որոշ հոգեբան-մանկավարժների ուշադրությանը (Ա.Ա.Բալյան, Լ.Ներսիսյան, Լ.Ս.Վիգոտսկի, Ա.Վ.Բակուշինսկի և այլք):

Հետազոտության թեմայի ընտրությունը պայմանավորված է.

- Գիտական տեղեկատվության շարունակ մեծացող ծավալով ու բովանդակությամբ, դպրոցականների ճանաչողական ինքնուրույնության զարգացման մանկավարժական պայմանների ստեղծման անհրաժեշտությամբ:

- Հանրակրթական դպրոցի և հասարակության պահանջներով ու հետաքրքրություններով, գեղագիտորեն դաստիարակված և ստեղծագործական գործունեությանը համապատասխանող շրջանավարտների պատրաստմամբ՝ նկատի ունենալով «Տեխնոլոգիա» դասընթացը:

Ասվածից էլ սահմանվել է **հետազոտության հիմնախնդիրը**, որը դպրոցականների գեղարվեստական ստեղծագործական ակտիվության զարգացմանն օժանդակող մանկավարժական պայմանների գիտական ապահովումն է:

Դիտարկվող խնդրի գիտատեսական ու գործնական ոչ բավարար մշակվածությամբ է պայմանավորված **«Տեխնոլոգիա» դասընթացը որպես դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության միջոց»** խորագրով հետազոտության թեման:

Հետազոտության նպատակը դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակությանն օժանդակող մանկավարժական արդյունավետ պայմանների գիտատեսական հիմնավորումնու փորձարարական ստուգումն է «Տեխնոլոգիա» դասընթացի միջոցով:

Հետազոտության օբյեկտը գեղագիտական դաստիարակության գործընթացն է ժամանակակից դպրոցում:

Հետազոտության առարկան գեղագիտական դաստիարակության կազմակերպումն է ժամանակակից հանրակրթության պայմաններում «Տեխնոլոգիա» դասընթացն ուսումնասիրելիս:

Հետազոտության վարկածը «Տեխնոլոգիա» դասընթացի միջոցով դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության արդյունավետության ապահովումն է, եթե՝

- կրթական գործընթացում դպրոցականների նկատմամբ իրականացվի կողմնորոշված մոտեցում, որը դրսևորվում է ուսուցման գործընթացում կրթության բովանդակության կատարելագործման հիման վրա՝ հաշվի առնելով ճանաչողական հնարավորություններն ու պահանջմունքները,

- իրականացվի ուսուցչի և դպրոցականների գեղարվեստական համատեղ աշխատանքի կազմակերպում, որը դիտարկվում է որպես մշակութային փորձի փոխանցում,

- խթանվի դպրոցականների ակտիվ ներգրավումը գեղարվեստական և ստեղծագործական գործունեության մեջ,

- նպատակաուղղված կիրառվի դպրոցականների գեղագիտական

գործունեության կազմակերպմանը նպաստող նորարարական ձևեր, մեթոդներ, միջոցներ:

Ելնելով հետազոտության նպատակից ու վարկածից՝ առաջադրվել են հետազոտության հետևյալ **խնդիրները**.

1. Վերլուծել դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության խնդիրը «Տեխնոլոգիա» դասընթացի ուսուցման տեսության մեջ և գործնականում՝ ճշտելով «գեղարվեստական աշխատանք» հասկացության էությունը:

2. Վերհանել և գիտատեսականորեն հիմնավորել այն մանկավարժական պայմանները, որոնք օժանդակում են դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության գործընթացի զարգացմանը:

3. Բացահայտել և հիմնավորել կրթական գործընթացում օգտագործվող գեղարվեստական և ստեղծագործական աշխատանքների տարատեսակների համապատասխանությունը դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության տարբեր մակարդակներում:

4. Անցկացնել մանկավարժական մշտադիտարկում՝ ստուգելու դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակությանն օժանդակող մանկավարժական պայմանների արդյունավետությունը:

Հետազոտության գիտական նորույթը.

- Տեսականորեն հիմնավորվել է դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության արդյունավետությունը՝ «Տեխնոլոգիա» դասընթացը դարձնելով հատուկ դիտարկման առարկա:

- Բացահայտվել են գեղագիտական դաստիարակությանն օժանդակող մանկավարժական արդյունավետ պայմանները:

- Հիմնավորվել են կրթական գործընթացում գեղարվեստական, ստեղծագործական աշխատանքների որոշ տեսակների համապատասխանության անհրաժեշտությունը դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության գործընթացում:

- Տեսականորեն հիմնավորվել և հարցումների միջոցով կարևորվել է դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության արդյունավետության բարձրացմանն օժանդակող «Տեխնոլոգիա» դասընթացի ուսումնասիրությունը դպրոցում:

Հետազոտության մեթոդաբանական հիմք են հանդիսացել.

- երևույթների համընդհանուր կապի, փոխազդեցության և փոխպայմանավորվածության մասին ճանաչողության դիալեկտիկական տեսությունը,

- հետազոտվող երևույթների անընդհատ զարգացման, տեսության և փորձառության միասնության հաշվառումը:

- Մեթոդաբանական հիմնական դրույթներին են վերաբերվում.

- Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության դիտարկումը՝ որպես մշակութային փորձի փոխանցման արդյունք:

- Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության անհրաժեշտությունը, որն ապահովում է կրթության որակի բարձրացումը:

- Ուսումնական գործունեության կազմակերպման ձևերի և սովորողների գեղագիտական դաստիարակության գործընթացի մակարդակի փոխադարձ կախվածության սահմանումը, ապահովումը:

Որպես տեսական հիմք են ծառայել դաստիարակության հոգեբանական տեսությունը, անձի և գործունեության տեսության հիմնական դրույթները, որոնք բացահայտում են աշակերտների գեղագիտական դաստիարակության հնարավորությունները, հանրակրթական դպրոցում գեղարվեստական, ստեղծագործական գործունեության կազմակերպման գաղափարները, անձի կողմնորոշված ուսուցման հայեցակարգը, որը ենթադրում է արդյունավետ ուսուցման գաղափարներ:

Հետազոտության մեթոդները: Առաջադրված խնդիրների լուծման համար օգտագործվել են մանկավարժական հետազոտության տեսական և գործնական հետևյալ մեթոդները.

- Դիտարկվող հիմնախնդրի վերաբերյալ գիտական աղբյուրների հետազոտություն, ժամանակակից տեսությունների վերլուծություն և համադրում:

- Հանրակրթության ոլորտում ուսումնական գործընթացի, սովորողների ուսումնախմացական, գեղարվեստաստեղծագործական գործունեության հոգեբանամանկավարժական վերլուծություն:

- Մանկավարժական մշտադիտարկում, անկետավորում, հարցազրույց, հարցում, արդյունքների վերլուծության մաթեմատիկական և վիճակագրական մեթոդներ:

Տեսական վերլուծությունը և փիլիսոփայական, սոցիոլոգիական, հոգեբանական, մանկավարժական և մեթոդական գրականության վերլուծությունը թույլ տվեց ձևակերպելու հետազոտության ելակետային դիրքորոշումները:

Համակարգային վերլուծությունը նախասահմանեց դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության խթանման անհրաժեշտ մանկավարժական նոր պայմանների բացահայտման, գեղագիտական դաստիարակության մակարդակների մշակման հայեցակարգային հիմնական մոտեցումները, թույլ տվեց համընդհանրություն հաստատել դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության մակարդակների և ուսումնական այլ հաստատության շրջանավարտների կրթության որակի բարձրացման միջև:

Մանկավարժական մշտադիտարկումը հաստատեց ելակետային դրույթների գեղագիտական դաստիարակության զարգացմանը նպաստող մանկավարժական պայմանների արդյունավետության հիմնավորվածությունը:

Հետազոտության օժանդակ մեթոդները՝ անկետավորումը, ուղղակի և անուղղակի դիտարկումները, դպրոցական փաստաթղթերի վերլուծությունը, մաթեմատիկական վիճակագրության մեթոդները, ստացված տվյալների համակարգչային մշակումը թույլ տվեցին գնահատելու և հիմնավորելու

գործնական արդյունքները:

Հետազոտության փուլերը:

Առաջին փուլում (2012-2013թթ.) ուսումնասիրվել են դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության գործընթացի զարգացման խնդրի վիճակը դպրոցական կրթության տեսության մեջ և գործնականում:

Տվյալ խնդրի վերաբերյալ գիտական աղբյուրների վերլուծության հիման վրա սահմանվել են հետազոտության հայեցակարգային մոտեցումները և գործնական հենքը:

Երկրորդ փուլում (2013-2014թթ.) մշակվել են հանրակրթական դպրոցում «Տեխնոլոգիա» դասընթացում գեղագիտական դաստիարակության արդյունավետության բարձրացման մանկավարժական պայմանները, ուսումնասիրվել են դասընթացի տեսական հնարավորությունները, մշակվել մանկավարժական մշտադիտարկման փուլերը:

Երրորդ փուլում (2013-2014 թթ.) անցկացվել է մանկավարժական մշտադիտարկում՝ «Տեխնոլոգիա» դասընթացում գեղագիտական-ստեղծագործական դաստիարակության արդյունավետության բարձրացման, մանկավարժական պայմանների տեսական ստուգման համար, ձևակերպվել են հետազոտության եզրակացություններն ու ատենախոսությունը:

Հետազոտության տեսական նշանակությունը կրթական գործընթացում դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության հիմնախնդրի ուղղությամբ առանձին տեսական մոտեցումների վերլուծությունն է և նորնպաստավոր պայմանների առաջադրման հիման վրա «Տեխնոլոգիա» դասընթացի արդյունավետ ուսուցումը:

Հետազոտության տեսական դրույթները, առաջադրված գեղարվեստական գործունեության նոր տեսակները կարող են զգալի դեր ունենալ գեղարվեստական դաստիարակությամբ զբաղվող մանկավարժների, մասնագետների, ծնողների համար:

Հետազոտության գործնական նշանակությունը: Տեսական վերլուծություններն ու ստացված արդյունքները կարող են ներդրվել դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության, նոր ծրագրերի և հիմնադրույթների մշակման գործընթացներում, կրթական տարաբնույթ կառույցներում:

Հետազոտության արդյունքները կարող են արդյունավետորեն կիրառվել գեղագիտական դաստիարակության մեջ:

Պաշտպանության են ներկայացվում հետևյալ դրույթները.

1. Սովորողների գեղագիտական դաստիարակությունը «Տեխնոլոգիա» դասընթացում առավել արդյունավետ է իրականանում, քանի որ վերջինս ապահովում է ոչ միայն մասնագիտական առարկայից գիտելիքների լիարժեք յուրացումը, այլև լայն հնարավորություններ է ընձեռում սովորողներին ստեղծագործական աշխատանքով զբաղվելուն, նպաստում սովորողների գեղարվեստական մտածողության զարգացմանը:

2. «Տեխնոլոգիա» դասընթացը դիտարկվում է որպես աշակերտների անձնային աճի ցուցիչներից մեկը, որն ապահովում է անձի գեղագիտական զարգացում, և որպես ուսուցչի ու աշակերտի փոխգործակցության արդյունք՝ նպաստում է սոցիալ - մշակութային փորձի փոխանցմանը:

3. Աշակերտների գեղագիտական դաստիարակությունն կարող է արդյունավետ իրականացվել մանկավարժական որոշակի պայմանների շնորհիվ: Դրանք են՝

ա/ ուսուցման մեջ անձնակենտրոն մոտեցման իրացումը,

բ/ ուսուցիչների և աշակերտների համատեղ գործունեությունը,

գ/ դպրոցականների հետևողական ներգրավումը ստեղծագործական աշխատանքի մեջ:

Հետազոտության հավաստիությունն ու հիմնավորվածությունը երաշխավորվում են դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության ոլորտում «Տեխնոլոգիա» դասընթացից տեսական, հոգեբանամանկավարժական գիտությունների ժամանակակից խնդիրների համալիր վերլուծությամբ, մշտադիտարկման մասնակիցների ընդգրկվածությամբ, ստացված արդյունքների վիճակագրական մշակմամբ, ատենախոսի անձնական փորձի ներդրումով:

Հետազոտության արդյունքները փորձաքննության են ենթարկվել գիտական համաժողովներում, հրատարակված հոդվածներում, Գյումրու թիվ 11, Շիրակի մարզի Զաջուտի հիմնական դպրոցներում, Գյումրու Ֆ. Նանսենի անվան՝ երեխաների խնամքի և պաշտպանության գիշերօթիկ հաստատությունում, Գյումրու Մ. Նալբանդյանի անվան մանկավարժական ինստիտուտի համապատասխան ամբիոններում:

Ատենախոսության կառուցվածքը: Ատենախոսությունը կառուցված է ներածությունից, երկու գլխից, եզրակացություններից, օգտագործված գրականության ցանկից և հավելվածներից: Այն կազմում է համակարգչային 146էջ:

ԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ներածության մեջ հիմնավորված է թեմայի արդիականությունը, ներկայացված են հետազոտության նպատակը, օբյեկտը, առարկան, գիտական վարկածը, առաջադիր խնդիրն ու մեթոդները, գիտական նորոյթը, տեսական և գործնական նշանակությունը, հետազոտության մեթոդաբանական հիմքերը, հիմնավորված է հետազոտության հավաստիությունը, ինչպես նաև առաջադրված են պաշտպանությանը ներկայացվող հիմնական դրույթները:

Ատենախոսության «Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության համակարգի գիտատեսական հիմնավորումը» խորագրով առաջին գլուխը բաղկացած է երեք ենթագլխից:

Առաջին ենթագլխում՝ «**«Տեխնոլոգիա» դասընթացի դերն**

աշակերտների գեղագիտական դաստիարակության համակարգում» ներկայացվել են գեղագիտական դաստիարակության միջոցները, պարզաբանվում է «Տեխնոլոգիա» առարկայի դերը աշակերտների գեղագիտական դաստիարակության համակարգում:

Գեղագիտական դաստիարակությունը հանրակրթական դպրոցներում, ուսումնական հաստատություններում ուսումնադաստիարակչական գործընթացի բաղկացուցիչն է: Գեղագիտական մշակույթի ձևավորումն անձի՝ արվեստում և իրականության մեջ գեղեցիկի լիարժեք ընկալմանն ու ճիշտ ըմբռնմանը նպատակաուղղված գործընթաց է: Արվեստը գեղագիտական դաստիարակության առանձնակի և անփոխարինելի միջոց է: Հուզականությունը, զգացմունքայնությունը և տրամադրվածությունը երեխային դրդում են ուսումնասիրելու իրեն շրջապատող աշխարհը, ավելի ուշադիր, ավելի պայծառ ու ամբողջականորեն արձագանքելու կյանքի գեղեցիկ կողմերին: Ընտրելով ստեղծագործություններ երեխաների համար՝ «Տեխնոլոգիա» դասընթացի դասավանդման ընթացքում պետք է հիմք ընդունել ժողովրդական ստեղծագործությունը, դասական և ժամանակակից արվեստը:

Գեղագիտական դաստիարակությունը դպրոցում սկսվում է կրտսեր դասարաններից, լեզուների, գրական մատչելի ստեղծագործությունների ուսուցման գործընթացում, ինչպես նաև գեղարվեստական աշխատանքի (տեխնոլոգիա), նկարչության և բնագիտության դասերին: «Տեխնոլոգիա» առարկայի մեջ իրականության պատկերման գեղարվեստական միջոցների ճանաչողության մեջ մեծ նշանակություն ունի սովորողների կողմից այնպիսի ըմբռնումների իմաստավորումն ու յուրացումը, ինչպիսիք են ստեղծագործության կառուցվածքը, բովանդակությունը, խնդիրները, գեղարվեստական կերպարը (պատկերը), մակդիրները, փոխաբերությունները, համեմատությունները և այլն:

Ինչպես կրթության ոլորտում, այնպես էլ ընտանեկան դաստիարակության մեջ բացառապես կարևոր և անհրաժեշտ է երեխաների մեջ դաստիարակել արվեստի նկատմամբ պահանջունքը՝ ճիշտ գնահատելով գեղագիտական և մշակութային արժեքները:

««Տեխնոլոգիա» դասընթացի ուսուցման նախադրյալները մանկավարժության մեջ» երկրորդ ենթագլխում ներկայացվում և վերլուծվում են գեղարվեստական աշխատանքի և երեխաների գեղագիտական դաստիարակության համակարգի փոխկապակցվածությունը:

Գեղարվեստական կրթության հիմնախնդիրներին մեծ ուշադրություն էր դարձնում հայտնի գիտնական ու մանկավարժ Ա.Վ. Բակուշինսկին: Նրա ղեկավարությամբ 20-ական թվականներին աշխատում էին շատ ստեղծագործող մանկավարժներ, գեղանկարիչներ և հետազոտողներ: Մեր կողմից կատարված ուսումնասիրությունները թույլ են տալիս ընդգծելու 20-ական թվականների հատուկ հետաքրքրությունը գեղարվեստական աշխատանքի նկատմամբ: Սովորողներն ակտիվորեն ներգրավվում էին բեմի գեղարվեստական մասերի ստեղծման, տոների ժամանակ շենքերի ձևավորմանն ուղղված կոլեկտիվ

աշխատանքի մեջ: Դպրոցում իշխում էր սոցիալական համախմբվածության ոգին: Հատուկ նշանակություն էր հատկացվում գեղարվեստական գործնական աշխատանքներին: Պրակտիկայում ստացված գիտելիքներն ամրապնդվում էին ժողովրդական արվեստի մասին զանազան զրույցներով: Գեղագիտական դաստիարակության բնագավառում ստեղծագործական գործունեությունը կապված էր աշխատանքային դաստիարակության հետ: Այս բնագավառում դրական տեղաշարժեր նկատվեց 60-ականների վերջին և 70-ական թվականների սկզբին: Հետազոտական ծրագրերում ի հայտ եկան դեկորատիվ-կիրառական գործունեության և արվեստի, իրականության ընկալման ուղղությունը, որը գործում էր նաև Խորհրդային Հայաստանի դպրոցներում, առանց տեղայնացման: Երեխաների առջև դրվում էին ավելի բարդ խնդիրներ, ինչպես զուտ մասնագիտական, այնպես էլ զարգացնող (աշխատանքներ հարթության վրա, տարածության մեջ, կոլեկտիվ ստեղծագործական գործունեություն ձևավորման բնագավառում, նաև մակետավորման աշխատանքներ): Այլ է պատկերը Ճապոնիայում: Այստեղ մանկուց երեխային շրջապատում են բարենպաստ պայմաններով: Մասնագետների ընդհանուր գեղարվեստական և մասնագիտական պատրաստման համակարգը դիզայնի բնագավառում հենված է լուրջ մակարդակի վրա (ուսուցման գեղարվեստական աշխատանք, զարդարական արվեստ և գեղարվեստական արհեստներ): Ճապոնիայում գեղարվեստական աշխատանքի վերաբերյալ նոր հայեցակարգի ընդհանուր ուղղությունը կարելի է բնորոշել որպես «ոչ թե նորի առաջացումը հնի հաշվին», այլ «հինը՝ նոր մեկնաբանմամբ»: Տարբեր երկրներում ավանդաբար, այդ թվում նաև Հայաստանում, արվեստը միշտ տարբերվում է իր տեսակներով (գեղանկարչություն, զծանկարչություն, քանդակագործություն, ճարտարապետություն)՝ ժողովրդական արմատներից աղերսված: Պատահական չէ, որ ժամանակակից արվեստի ցուցահանդեսները դիտելով՝ հաճախ ազգային ակունքներից օտարանալու զգացմունքն է մնում. արվեստը, կարծես թե հեղինակի կողմից նորովի է բացահայտվում: Այդ բացահայտումները, սակայն, լինում են մակերեսային՝ թողնելով միայն տեխնիկական կամ ոճային գործելաձևը:

Երրորդ՝ «Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության մանկավարժական ղեկավարման առանձնահատկությունները» վերնագրով ենթազլխում կարևորվում է ուսուցիչների և հատկապես դասարանի ղեկավարի դերը գեղագիտական դաստիարակության խնդիրների լուծման գործում:

Աշակերտների գեղագիտական դաստիարակության խնդիրների լուծման գործում կարևոր դեր է խաղում դասարանի ղեկավարի գործունեությունը: Ուսուցիչը համակարգված կերպով հետևում է երեխաների զարգացմանը, գիտի նրանց անհատական առանձնահատկությունները, նա ունի մեծ հնարավորություններ՝ իրականացնելու աշակերտների գեղագիտական դաստիարակությունը՝ օգտագործելով հաղորդակցության մասսայական միջոցները, ընտանիքի ազդեցությունը, կիրառելով դաստիարակության մյուս

տեսակների գեղագիտական բաղկացուցիչները և այլն: Ուսուցչի առաջնահերթ խնդիրը դեռահասների գեղագիտական դաստիարակության մեջ արվեստի և գործունեության երևույթների գեղագիտական ընկալման ընդունակությունների զարգացումն է: Հենց գեղագիտական ընկալումից է սկսվում երեխայի գեղագիտական վերաբերմունքի ձևավորումն իրեն շրջապատող աշխարհի նկատմամբ: Գեղագիտական դաստիարակությունը ոչ միայն աշակերտների մոտ գեղարվեստական հատուկ ընդունակություններ է ձևավորում, այլև ձևավորում է ընդհանուր կամ, ինչպես ասում են հոգեբանները, հիմնական ընդունակություններ: Ներկայումս կարելի է խոսել ոչ միայն գեղագիտական դաստիարակության խնդրի լուծման գործում դասղեկի ակտիվ դերի, այլև նրա գործունեության համակարգի կառուցման մասին՝ դաստիարակչական աշխատանքների տվյալ տեսակում աշակերտի անհատականության ձևավորմանը համապատասխան: Ուսուցիչն իր դասարանում ժողովրդական արհեստների վերաբերյալ զրույցներին և քննարկումներին ներգրավում է ծնողներին: Զրույցների և քննարկումների հիմնական նպատակն է երեխաներին հաղորդակից դարձնելու ժողովրդական արվեստի տարբեր տեսակներին:

Դպրոցականների գեղագիտական զգացմունքայնությունն ակտիվանում է համատեղ ընկալման, համագործակցության, հաճախակի շփման գործընթացներում: Արտադասարանական աշխատանքների ձևերը նպաստում են աշակերտների բազմակողմանի գեղագիտական զարգացմանը:

Ատենախոսության **երկրորդ գլուխը կրում է ««Տեխնոլոգիա» դասընթացի տեսագործական հիմքերը որպես գեղագիտական դաստիարակության բաղադրիչ»** խորագիրը, որը բաղկացած է չորս ենթագլխից:

Առաջին՝ ««Տեխնոլոգիա» դասընթացի գեղագիտամանկավարժական բնութագիրը» ենթագլխում ներկայացված են գեղագիտական դաստիարակության մանկավարժահոգեբանական հիմքերը «Տեխնոլոգիա» դասընթացի ուսուցման գործընթացում: Գեղարվեստական-ստեղծագործական գործունեության հիմնարար գործընթացը երևակայությունն է: Երևակայության բազմաթիվ սահմանումներում (Ռ. Արնխեիմ, Ս.Լ. Ռուբինշտեյն) կարելի է ընդհանրացնել, որ երևակայությունը հոգեկան բարդ գործընթաց է, որը բնութագրվում է նոր օբյեկտի ստեղծմամբ՝ մարդու պատկերացումներին համապատասխան գործողություն կատարելու արդյունքում: Երևակայությունն ունի ակնառու բնույթ և հանդիսանալով գեղարվեստական-ստեղծագործական գործընթաց՝ շրջապատող իրականության ճանաչման լավագույն միջոցն է: Գեղարվեստական աշխատանքները պահանջում են ստեղծագործական զարգացած երևակայություն: Գեղարվեստական աշխատանքի բաժանումը ձևի (արտաքին որակ) և բովանդակության (ներքին որակ) հիմնական պայմանն է, քանի որ գեղարվեստական աշխատանքի ցանկացած տեսակում ձևը բովանդակային է, իսկ բովանդակությունը՝ գեղարվեստորեն ձևակերպված, այսինքն՝ այս երկու հասկացությունները փոխկապակցված են և գոյություն

չունեն առանձին-առանձին: Կարևոր դեր ունի «Տեխնոլոգիա» առարկան, որը վերաձվում է արվեստագործական հասկացությունից գեղագիտականի: Այն արտահայտում է բովանդակության և ձևի կարգավորվածության սկզբունքը, որն օգնում է դպրոցականին ուսումնասիրելու գեղարվեստական խորհրդանշանների բնույթը, ընկալելու գեղագիտական որոշակի օրենքներ (ներդաշնակություն, ուրիշ, ծավալատարածականություն և այլն): Այսպիսով, գեղարվեստական ստեղծագործությունների դասակարգումը, ըստ պատկերների տեսակների և գեղարվեստական կերպարի բնութագրի, «ձև» և «բովանդակություն» հասկացությունների տեսանկյունից կօգնեն սովորողներին ստեղծելու գեղարվեստական աշխատանքներ, գտնելու իրենց «կախարդական բանալին» հետագա ստեղծագործական գործունեությունում:

«Երևակայության զարգացման գեղագիտահոգեբանական հիմքերը տեխնոլոգիայի ուսուցման գործընթացում» խորագիրը կրող **Երկրորդ** ենթագլխում ուսումնասիրվում և կարևորվում է երևակայության դերը՝ որպես սովորողների ստեղծագործական գործունեության հիմք, ներկայացվում են «Տեխնոլոգիայի» ուսուցման ընթացքում երևակայության զարգացման գեղագիտահոգեբանական նախադրյալները: Երևակայությունը հոգեբանական կարևոր գործընթացներից է, որը մտնում է ինչպես իմացության գործընթացի, այնպես էլ մարդու կողմից շրջապատող իրականության վերափոխման գործընթացում, այսինքն՝ երևակայությունը վերափոխող արտացոլում է, ոչ թե գոյություն ունեցող օբյեկտների կրկնօրինակում: Երևակայությունն իրագործվում է հոգեկան այլ գործընթացների մասնակցությամբ (զգացողությունների ընկալման և այլն): Դրանցից է մտածողությունը: Երևակայությունը մտածողության նման թույլ է տալիս կանխատեսելու ապագան, այսինքն՝ պատկերացնելու արդյունքը, մինչև դրա սկիզբը, ընդ որում՝ ոչ միայն վերջնարդյունքը, այլ նրա միջանկյալ արդյունքը ևս: Տեխնոլոգիայից առաջադրանքներ կատարելիս սովորողի երևակայության ակտիվացմանը նպատակահարմար ուղիներ փնտրելու համար անհրաժեշտ է իմանալ հոգեբանական այս բարդ գործընթացի ֆիզիոլոգիական հիմքը: Ներկայումս այն ուսումնասիրված և լուսաբանված չէ: Հայ մանկավարժները երեխայի մոտ նպատակասլաց ուշադրության դաստիարակությանը տալիս են կարևոր նշանակություն՝ մշտապես նշելով ուշադրության դերը գեղագիտական լիարժեք ընկալման գործընթացում: Աշակերտների մոտ գեղարվեստական երևակայության զարգացումը թույլ է տալիս ուսումնական գործընթացում հաջող ձևավորելու նրանց մոտ գեղագիտական ընկալման ընդունակություն և գեղագիտական ակտիվ գործունեություն: Զարգացած երևակայությամբ երեխաները լիարժեք են ընկալում գեղեցիկը ամբողջությամբ և մանրամասն, ընկալածին տալիս են ճիշտ, արագ և գեղագիտական վառ գնահատական, ավելի լավ են կատարում ստեղծագործական ինքնուրույն աշխատանքները:

««Տեխնոլոգիա» դասընթացի ուսուցման հոգեբանամանկավարժական առանձնահատկությունները ժամանակակից դպրոցում» երրորդ ենթագլխում

ներկայացվում են մանկավարժական մշտադիտարկման անցկացման փուլերը, փորձարարական աշխատանքների կազմակերպման բովանդակությունն ու առանձնահատկությունները, մշակվել են սովորողների ստեղծագործական գործունեության գնահատման և երեխաների գեղագիտական և բազմագեղարվեստական զարգացածության մակարդակի որոշարկման չափանիշները:

Հետազոտական աշխատանքի հիմնական գաղափարը, առաջին հերթին, արվեստի տարբեր ձևերի որոշակի որակների ուղղությամբ երեխաների բազմագեղարվեստական զարգացման հիմքերի բացահայտումն է: Երկրորդ՝ այն կառուցվում էր արվեստի ստեղծագործությունների առանձնահատկությունների հիմքով՝ սեփական անձի շուրջ ստեղծագործական որոշակի տարածության (միջավայրի) ստեղծում՝ ձայնի, շարժումների, գույնի, խոսքի, երաժշտության, գործողության միջոցով: Այստեղից էլ առաջացան երեխաների բազմագեղարվեստական զարգացման հիմնական ուղղությունները, որոնցից յուրաքանչյուրը, մի կողմից, ինքն իրենով արժեքային է, մյուս կողմից՝ սերտորեն փոխկապակցված է մյուսների հետ: Այսպիսով, հավաստի է դառնում հետազոտության նպատակը, որը ենթադրում է ուսումնաձևատեսական աշխատանքի կատարելագործման ուղիների որոշարկում, սովորողների գեղարվեստական զարգացման, կրթության համակարգում դրանց ներդրումը մանկավարժական անձնակազմի գործունեության մեջ: Հետազոտության գիտական ենթադրությամբ հանրակրթական դպրոցի գործունեությունն իրենից ներկայացնում է ստեղծագործական զարգացման շարժընթացային ամբողջական համակարգ, որտեղ որպես կենսունակ սուբյեկտներ հանդես են գալիս ոչ միայն սովորողները, այլև մանկավարժական ողջ աշխատակազմը:

«Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության միջոցների մշտադիտարկումը «Տեխնոլոգիա» դասընթացում և փորձարարական արդյունքների ամփոփումը» չորրորդ ենթազվեստում մշակվել են հետազոտության նյութերի (սովորողների ստեղծագործական աշխատանքներ, մանկավարժի հարցաթերթիկների նյութեր, սովորողների հետ զրույցներ, մանկավարժ հետազոտողների հաշվետվական նյութեր) մշակման վիճակագրական ձևատեսությունները, կատարվել են մշտադիտարկման արդյունքների վերլուծությունը և եզրակացությունները:

Որոշվել է գեղարվեստական աշխատանքի նկատմամբ գեղագիտական վերաբերմունքի, ընկալունակության և ճաշակի ձևավորման դրդապատճառայնության չափանիշներն ու ցուցանիշները, բացահայտվել է գեղարվեստական աշխատանքի նկատմամբ գեղագիտական վերաբերմունքի ձևավորման շարժը IV-VII դասարաններում, ստուգվել է դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության գործընթացի մակարդակի բարձրացմանն օժանդակող մանկավարժական պայմանների արդյունավետությունը «Տեխնոլոգիա» դասընթացում:

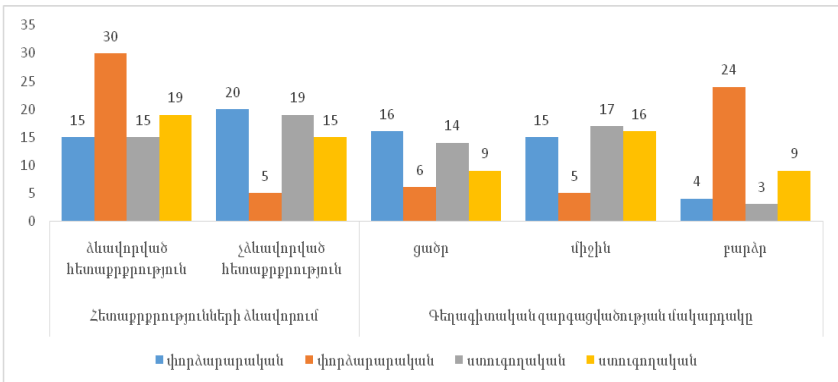
Աղյուսակ 1.

Միջին տարիքի դպրոցականների մոտ գեղարվեստական աշխատանքի նկատմամբ գեղագիտական վերաբերմունքի, ընկալունակության և ճաշակի ձևավորման դրդապատճառայնության չափանիշները և ցուցանիշները

Չափանիշներ	Ցուցանիշները
<p>Հետաքրքրությունը «Տեխնոլոգիա» դասընթացում կատարվող աշխատանքների նկատմամբ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Տալիս է հարցեր, ջանում է պատասխանել դրանց, • հարցերը կրում են որոնողական բնույթ, • դիմախաղի կամ շարժումների միջոցով երեխան արտահայտում է իր գոհունակությունը ստացված տեղեկություններից, • չի շեղվում պարապմունքի ժամանակ երկարատև կարողանում է զբաղվել միևնույն գործունեությամբ
<p>Պատկերացումները գեղեցիկի մասին</p>	<ul style="list-style-type: none"> • լիարժեքություն • հիմնավորվածություն • ճկունություն • ընթեանրացում
<p>Գեղագիտական վերաբերմունքի դրսևորումը տարբեր տեսակի գործունեության ժամանակ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • գեղագիտական վերաբերմունքի արտացոլումը դեկորատիվ և կիրառական աշխատանքներ կատարելիս • գեղագիտական վերաբերմունքի արտացոլումը խաղային գործունության ընթացքում • գեղագիտական վերաբերմունքի արտացոլումը պատկերման գործընթացում

Աղյուսակ 2.
Գեղարվեստական աշխատանքի նկատմամբ գեղագիտական վերաբերմունքի ձևավորման շարժը IV դասարանում

Դասարաններ	Փորձ. փուլերը	Հետաքրքրությունների ձևավորում		Գեղագիտական զարգացվածության մակարդակը		
		ձևավորված հետաքրքրություն	չձևավորված հետաքրքրություն	ցածր	միջին	բարձր
Փորձարարական (35 աշակերտ)	Փորձ. սկիզբը	15 (42,9%)	20 (57,1%)	16 (45,8%)	15 (42,9%)	4 (11,3%)
	Փորձ. ավարտը	30 (85,8%)	5 (14,2%)	6 (17,2%)	5 (14,2%)	24 (68,6%)
Ստուգողական (34 աշակերտ)	Փորձ. սկիզբը	15 (44,1%)	19 (55,9%)	14 (41,1%)	17 (50%)	3 (8,9%)
	Փորձ. ավարտը	19 (55,9%)	15 (44,1%)	9 (26,5%)	16 (47%)	9 (26,5%)

Տրամագիր 1. Գեղարվեստական աշխատանքի նկատմամբ գեղագիտական վերաբերմունքի ձևավորման շարժը IV դասարանում

Այսպիսով, մեր կողմից իրականացված մանկավարժական մշտադիտարկման արդյունքները վկայում են, որ սովորողների գեղարվեստական դաստիարակության արդյունավետության բարձրացումը

առավել օգտավետ կարող է իրականացվել «Տեխնոլոգիա» առարակայի ուսումնասիրման ժամանակ: Հետազոտության արդյունքում մեր կողմից դիտարկվել են մանկավարժական հետևյալ պայմանները.

ա) «Տեխնոլոգիա» առարկան ուսումնասիրելիս անհրաժեշտ է ուսումնական գործընթացում ստեղծել կենսական կոնկրետ իրավիճակներ, որոնց ընթացքում սովորողների մոտ ձևավորվում են ոչ միայն կոնկրետ հմտություններ, այլև գեղագիտական ճաշակ,

բ) «Տեխնոլոգիա» առարկան ուսումնասիրելիս անհրաժեշտ է դասարանում ձևավորել գեղագիտական հանրույթ, համատեղ աշխատանք,

գ) գեղագիտական դաստիարակության արդյունավետության բարձրացման գործում կիրառել անհատական մոտեցում ամեն մի աշակերտի նկատմամբ,

դ) բացի «Տեխնոլոգիա» դասընթացի պարտադիր նվազագույնից, աշակերտների մոտ խթանել անհատական, ստեղծագործական գործունեությունը,

ե) անհրաժեշտ է, որ ուսումնական առարկաներին հաղորդվի գեղարվեստաստեղծագործական բնույթ և դրանք միահյուսել «Տեխնոլոգիա» դասընթացին:

Մեր կողմից իրակացված մշտադիտարկումը հավաստեց, որ այդ ամենը առավել իրականանալի և արդյունավետ է այն աշակերտների մոտ, ովքեր արդեն անցել են «Տեխնոլոգիա» առարկան՝ համեմատելով 4-7-րդ դասարաններում գեղարվեստական աշխատանքի առաջադրանքների նկատմամբ գեղագիտական ընկալունակության ձևավորվածության մակարդակները:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Գիտական հետազոտության արդյունքների վերլուծությունը թույլ է տալիս հանգելու հետևյալ **եզրակացություններին**.

1. «Տեխնոլոգիա» դասընթացի ուսումնասիրությունը հանրակրթական դպրոցում նպաստում է դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության համակարգում նպատակների իրականացմանը, մշակութային փորձի

արդյունավետ փոխանցմանը:

2. Ելնելով «գեղարվեստական աշխատանք» հասկացության բովանդակությունից՝ ճշգրտվել և որոշվել են «տեխնոլոգիա» դասընթացի հիմնական խնդիրները դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության իրականացման գործում:

3. Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության մանկավարժական ղեկավարման գործընթացում «Տեխնոլոգիա» առարկայի ուսուցիչն իր գործունեությունն իրականացնում է տարբեր ուղղություններով. դասարանային խմբերի կազմակերպում, աշակերտների մոտ բարձր որակի գիտելիքների ձևավորում, մշտական կապ ծնողների, հասարակական և այլ կազմակերպությունների հետ:

4. Գեղագիտական դաստիարակությանն ուղղված ուսումնա-դաստիարակչական աշխատանքների համակարգում «Տեխնոլոգիա» առարկայի դերը որոշվում է երկու փոխկապակցված գործոններով. մի կողմից այն դաստիարակչական աշխատանքների ինքնուրույն, առանձնահատուկ տեսակ է, մյուս կողմից դաստիարակության տեսակների անբաժանելի մասն է:

5. «Տեխնոլոգիա» դասընթացին բնորոշ են աշխատանքների այնպիսի տարատեսակներ, որոնք նպաստում են ուշադրության, պատկերացման, ստեղծագործական երևակայության, գեղարվեստական ճաշակի ձևավորմանը և կախված են դպրոցականների ունեցած նախկին փորձից, հոգեվիճակից, տարիքային, անհատական առանձնահատկություններից և հանդես են գալիս որպես դասավանդման, ուսումնառության գնահատման և դաստիարակության մեթոդների, ձևերի որոշարկման չափանիշներ:

6. Գիտատեսական և փորձարարական աշխատանքների միջոցով հիմնավորվել են մանկավարժական այն պայմանները, որոնք օժանդակում են դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակությանը տվյալ դասընթացում՝ կոնկրետ կենսական իրավիճակների ստեղծում, գեղագիտական հանրույթի ձևավորում, անհատական և տարբերակված մոտեցման ցուցաբերում, ստեղծագործական գործունեության խթանում, ուսումնական առարկաների գեղարվեստաստեղծագործական բնույթի ապահովում և դրանց ներիյուսումը տեխնոլոգիա դասընթացին:

7. Մշտադիտարկումը ցույց տվեց, որ «Տեխնոլոգիա» առարկայի

ուսումնասիրության ժամանակ գեղարվեստական վերաբերմունքի ընկալունակության և ճաշակի ձևավորման դրդապատճառնայնության չափանիշների և ցուցանիշների համաձայն կազմված հատուկ առաջադրանքները ապահովում են գեղարվեստական աշխատանքների կատարման արդյունավետությունը:

Ատենախոսության հիմնական դրույթները արտացոլվում են հեղինակի հրատարակած հետևյալ աշխատություններում.

1. Ալեքսանյան Շ. Կ., Գեղագիտական դաստիարակության համակարգի գիտական և տեսական նշանակությունը, «Մխիթար Գոշ» գիտամեթոդական հանդես, 1-3, Վանաձոր, 2013, էջ 70-73:

2. Ալեքսանյան Շ. Կ., Արվեստը որպես գեղագիտական դաստիարակության հիմնական միջոց, «Կրթությունը և գիտությունը Արցախում», 3-4, Ստեփանակերտ, 2014, էջ 143-146:

3. Ալեքսանյան Շ. Կ., Դպրոցականների գեղագիտական դաստիարակության կազմակերպման առանձնահատկությունները, «Մանկավարժական միտք» հանդես, 1-2, Երևան, «Ձանգակ-97» հրատ., 2015, էջ 54-58:

АЛЕКСАНИЯ ШУШАНИК КАРАПЕТОВНА

**ПРЕДМЕТ «ТЕХНОЛОГИЯ» КАК СРЕДСТВО
ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ ШКОЛЬНИКОВ**

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 «Теория и история педагогики».

Защита диссертации состоится 20-го ноября 2015 года в 14⁰⁰ на заседании действующего в ЕГУ 065 специализированного совета по педагогике при ВАК. Адрес: 0025 г.Ереван, ул.Абовяна 52а, корпус факультета армянской филологии ЕГУ, аудитория 203.

РЕЗЮМЕ

Актуальность темы. Эстетическое воспитание – это целенаправленный процесс формирования эстетического отношения к реальности, что связано с восприятием прекрасного в реальности, с творческой деятельностью человека.

По отношению к реальности эстетическое отношение – это особый вид деятельности, который осуществляется с целью формирования системы эстетических ценностей со стороны субъекта по отношению к объекту.

Эстетическое воспитание – это важный фактор эстетического образования, которое формирует специальные способности личности в отдельных видах искусства: в изобразительном искусстве, музыке, в художественных работах (технологии) и т.д.

Сегодня в мире происходят изменения во всех сферах жизни: экономической, социальной, духовной и др. Эти изменения обусловлены развитием различных наук, новых информационных технологий и другими достижениями науки и техники. Эти изменения, несомненно, влияют на общее развитие личности, на формирование его эстетического отношения, эстетического вкуса, эстетических чувств.

Общество сегодня предъявляет требования не только к усвоению эстетических и других ценностей, но и к созданию новых ценностей. Конечно, происходящие изменения, связанные с ними задачи по созданию новых ценностей характерны почти для всех этапов общественного развития. И на каждом этапе решаются разными средствами: научными достижениями, современными учебно-воспитательными методами, формами и т.д.

Сегодня современная школа пытается по-новому решить задачи эстетического воспитания, применяя как имеющийся опыт, так и разрабатывая новые условия, методы, средства, формы. С этой точки зрения актуально рассмотрение учебного предмета “Технология” как средства эстетического воспитания школьников.

Целью исследования является теоретическое обоснование эффективных педагогических условий, благоприятствующих эстетическому воспитанию школьников, а так же экспериментальная проверка этих условий при помощи курса “Технология”.

Задачи исследования.

- Проанализировать задачу эстетического воспитания школьников в теории и практике курса “Технология” уточняя сущность понятия “художественная работа”.
- Выявить и научно обосновать те педагогические условия, которые способствуют развитию эстетического воспитания школьников.
- Выявить и обосновать соответствие видов художественной и творческой работы, используемых в образовательном процессе, различным уровням эстетического воспитания школьников.
- Провести педагогический мониторинг с целью проверки эффективности тех педагогических условий, которые способствуют эстетическому воспитанию школьников.

Научная новизна исследования:

- Теоретически обоснована эффективность эстетического воспитания школьников, сделав особым предметом исследования курс “Технология”
- Выявлены эффективные педагогические условия, способствующие эстетическому воспитанию
- Обоснована необходимость соответствия определенных видов художественных, творческих работ, применяемых в процессе обучения, эстетическому воспитанию школьников
- Теоретически обосновано и при помощи опросов доказано содействие изучения курса “Технология” в школе повышению эффективности эстетического воспитания школьников

Теоретическая значимость исследования заключается в анализе отдельных теоретических подходов к проблеме эстетического воспитания школьников в педагогической теории, а так же в эффективности изучения курса “Технология” на основе выдвижения новых благоприятных условий.

Теоретические основы исследования, предложенные новые виды художественной деятельности могут иметь существенное значение для педагогов, специалистов, занимающихся художественным воспитанием и родителей.

Практическая значимость исследования.

Теоретические исследования и полученные результаты могут быть внедрены в разработку новых программ и концепций эстетического воспитания школьников в различных образовательных структурах.

Структура и объем диссертации.

Диссертация состоит из введения, двух глав, заключения, списка использованной литературы и приложений. Работа изложена на 146 страницах компьютерного текста.

ALEXANYAN SHUSHANIK KARAPET

THE SUBJECT OF 'TECHNOLOGY' AS A MEANS OF AESTHETIC EDUCATION OF SCHOOLCHILDREN

Thesis for scientific degree of candidate of pedagogical sciences, specialty 13.00.01 "Theory and History of Pedagogy."

Defence of the thesis will be held on November 20, 2015 at, 14⁰⁰at the session of current YSU 065 specialized council of Pedagogy at Higher Qualification Commission.

Address: 0025 Yerevan, Abovyan Str 52a, the bldg of the Faculty of Armenian Philology of Yerevan State University, Room 203.

SUMMARY

The relevance of the theme. Aesthetic education is the targeted process of the aesthetic attitude towards the reality. Aesthetic attitude towards the reality is a special form, which is processed to form the subject from the object of aesthetic values such as individual, person, group, to form the aesthetic values of the community and society. In the education process an individual's communication to values takes place, on the bases of which human's ability, aesthetic perception and empathy is formed to develop his aesthetic taste and imagination.

Today all over the world there are rapid changes in almost all the areas of life, such as economic, social, spiritual, etc., which are mainly due to the development of various sciences, new technologies, the existence of the Internet, as well as other developments.

The public demands not only the appropriation of spiritual, aesthetic and other values, but also the creation of new values. Taking into consideration all the above mentioned it is necessary to consider all the possibilities existing in the society, the means and manner in the organization of modern aesthetic education at school, the applications of which will be extremely beneficial.

The purpose of the study is the scientific justification to support the pedagogical conditions of aesthetic education of schoolchildren through training and experimental verification of the "Technology" subject.

Based on the research purpose and research hypothesis the following **limitations** were selected:

1. To analyze the aesthetic education of schoolchildren in "Technology" course theory and check the understanding of "artistic work" concept in practice.
2. Identify and justify the pedagogical conditions that contribute to the development of pupils' aesthetic education process.
3. Identify and justify the relevance of artistic and creative forms of aesthetic

education of pupils at different levels in the educational process.

4. Hold pedagogical monitoring in order to check the efficiency of conditions of the aesthetic education of schoolchildren.

The scientific innovation of the research. It is theoretically justified the effectiveness of aesthetic education of schoolchildren by paying special attention to the "Technology" subject.

Supporting pedagogical conditions of aesthetic education are disclosed.

The necessity of some types of artistic, creative activities for schoolchildren education were justified.

It is theoretically justified and highlighted through the survey the importance of the support of the aesthetic efficiency of the course "Technology" at schools.

The theoretical significance of the research. In the educational process a separate analysis of theoretical approaches of students authentic efficiency were done and based on the bases to create new favorable conditions for effective training course on "Technology".

New types of artistic activity proposed in the theoretical research can play a significant role for teachers, specialists and parents involved in the artistic education of their children.

Practical significance of the study. Theoretical analyzes and the obtained results can be invested in aesthetic education of schoolchildren, in the development and foundation of new programs in various educational institutions.

The survey results can be effectively used in aesthetic education.

Thesis structure. The thesis consists of an introduction, two chapters, conclusion, list of references and appendices. It is 146 computer pages.